

De Maas-Waalkanaallinie en de mobilisatie VAN 1935 TOT 1939

door Jan Willemsen en Leo Ewals

Tot aan de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) steunde de verdediging van ons land op de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deze bestond uit een serie forten en vestingsteden, die liep van Naarden tot de Biesbosch. Bovendien kon een strook grond ten oosten van deze lijn onder water gezet worden, de inundatie.

In de jaren dertig besloot de regering om een nieuwe verdedigingslinie aan te leggen, dicht bij de oostgrens, de Maas-IJssellinie. Het Maas-Waalkanaal maakte daar deel van uit. Het leger bracht nog in 1935 springladingen aan onder de bruggen over Maas, Maas-Waalkanaal, Waal, Rijn en IJssel. Die bruggen moesten bij een vijandelijke aanval onmiddellijk opgeblazen worden. Ze werden vanaf 1935 dag en nacht bewaakt door speciale militaire bewakingsdetachementen. Bij die bruggen werden betonkazematten aangelegd, bewapend met een kanon en met een zware en een lichte mitrailleur. In 1938-1939 volgden nieuwe versterkingen van de Maas-IJssellinie, met name 400 kleinere kazematten, gebouwd in het open gebied tussen de bruggen. Zeven bataljons militairen kregen opdracht de kleine kazematten te bemannen.

De Maas-Waalkanaallinie liep, als onderdeel van de Maas-IJssellinie, van Weurt naar Heumen. De linie kreeg in september 1939 in totaal 76 kleine kazematten op ongeveer honderd meter van elkaar. Voor de bemanning hiervan waren twee bataljons militairen beschikbaar: het 1e Bataljon van het 26e Regiment Infanterie (I-26-R.I.) onder leiding van commandant majoor E.P. Weber die zijn stafkwartier had in Overasselt, en het 11e Grensbataljon (11 G.B.) met het hoofdkwartier in Alverna. De 3e compagnie van het genoemde 1e Bataljon werd speciaal belast met de verdediging van de sluisbrug bij Heumen. De stelling langs het Maas-Waalkanaal was bedoeld voor een verdediging van korte duur om de opmars van de vijand te vertragen. De legerleiding hoopte de vijand bij het Maas-Waalkanaal zeker 12 tot 24 uur te kunnen tegenhouden.

Malden, Raadhuisstraat, tekst in hekwerk: 'Prins Bernhardboom geplant 29-6-1939 door I-26 R.I. Grenstroepen' (foto LE)

Kazemat 18, aan Maas-Waalkanaal, tussen Malden en Heumen (foto HIB)

Militaire parade van de grenstroepen, Malden, bij Prins Bernhardboom, 1939 (foto RAN GN10901)

Jac Maris, caricaturen, Algemeen Handelsblad, 28 januari 1940

In 1937, toen men het gevaar voelde naderen, heeft men van 4 tot 9 oktober 1937 een proefmobilisatie gehouden. Een jaar later volgde de tweede proefmobilisatie van 28 september tot 5 oktober 1938. Met Pasen 1939 werden alle speciale militaire bewakingsdetachementen, de zogenaamde grenstroepen, gemobiliseerd en op 29 augustus volgde de algemene mobilisatie.

De verantwoordelijke commandant in de regio was majoor E.P. Weber, die het 26e Regiment Infanterie-Grenstroepen onder zich had. Hij zorgde voor diverse activiteiten in de regio. In juni 1939 richtte hij in Malden een Prins-Bernhardboom op, zoals op veel plaatsen in Nederland gebeurde. In Heumen liet hij op de gevel van de Nederlands-Hervormde kerk een gedenkteken aanbrengen voor Lodewijk en Hendrik van Nassau die gesneuveld waren tijdens de slag op de Mookerheide. Beide evenementen gingen gepaard met toespraken, een militair defilé en muziek. Ze dienden om de band van leger, bevolking en vorstenhuis te versterken. Weber sloot vriendschap met de kunstenaar Jac Maris die aan de Looistraat in Heumen woonde en het soldatenvolk regelmatig zag langskomen. Hij schreef een artikel over de caricaturen die Maris tekende, en ook vroeg hij hem het gedenkteken op de kerk van Heumen te maken. Toen koningin Wilhelmina op 26 februari 1940 een bezoek bracht aan de in Heumen gelegerde troepen, is ze het monument komen bezichtigen.

Jarenlang zijn de bunkers langs de Maas en het Maas-Waalkanaal blijven liggen totdat het kanaal werd uitgebreid aan de westzijde en alle betonnen herinneringen aan de oorlog zijn verdwenen.

Koningin Wilhelmina bij monument voor de Nassaus, kerkje Heumen, 26 februari 1940 (foto RAN GN10891)